

MARIE KARLSSON-TUULA &
ANNINA H. PERSSON

När är en konkursförvaltare ”olämplig”?

ANNINA H. PERSSON Jur. dr. och professor i rättsvetenskap med inriktning mot civilrätt vid Örebro universitet, redaktions- och styrelseledamot i *Insolvensrättslig tidskrift*, annina.persson@oru.se

MARIE KARLSSON-TUULA Jur. dr. och professor i civilrätt vid Karlstads universitet, ansvarig utgivare *Insolvensrättslig tidskrift*, marie.karlsson-tuula@kau.se

Det förs en diskussion om vem som kan betraktas som en lämplig konkursförvaltare. Lämplighetsprövningen aktualiseras bl.a. när ett konkursbeslut ska fattas av tingsrätten. Enligt 7 kap. 1 § konkurslagen (1987:672) ska en konkursförvaltare ha den särskilda insikt och erfarenhet som uppdraget kräver samt även i övrigt vara lämplig för uppdraget. Som reglerna är uppbyggda ska tingsrätten göra en prövning i varje enskild konkurs efter hörande av TSM enligt 7 kap. 3 § konkurslagen. Frågan är hur väl det förfarandet fungerar i praktiken. Tillsynsmyndigheten i konkurs, i fortsättningen benämnd TSM, har i en debattartikel i *Dagens juridik* framfört att det finns stora brister i förfarandet när en konkursförvaltare utses.¹ Konkurslagen bygger på en fall-till-fallprincip. ”I dagens betungande mängdhantering har detta föråldrade synsätt utvecklats till ett systemfel med svåröverskådliga konsekvenser.”² TSM framhåller att en konkursförvaltare inte kan få en rättssäker prövning av sin lämplighet och att kretsen av förvaltare har begränsats på ett sätt som lagstiftaren inte avsett.

1 Jonsson, L. & Zamani, J., Hur ska konkursförvaltare utses - oacceptabelt med dagens brist på uttryckligt lagstöd, publicerad i *Dagens juridik* den 2014-06-18.

2 Citatet är hämtat från Jonsson, L. & Zamani, J., Hur ska konkursförvaltare utses - oacceptabelt med dagens brist på uttryckligt lagstöd, publicerad i *Dagens juridik* den 2014-06-18.

Ett mer allvarligt problem när det gäller konkursförvaltarnas lämplighet gäller situationen att en redan utsedd förvaltare inte längre kan anses som lämplig att handha och sköta den pågående konkursen. Frågan är vilka medel som står till buds när en konkursförvaltare t.ex. inte uppfyller kravet i 7 kap. 8 § konkurslagen. Enligt 7 kap. 8 § är det en konkursförvaltares uppgift att verka för en snabb och effektiv avveckling av boet för borgenärernas bästa. Kan förvaltaren entledigas enligt 7 kap. 5 § 2 st. konkurslagen om förvaltaren brister i sina skyldigheter enligt 7 kap. 8 §?

I kontakter med myndigheten uppger TSM att 7 kap. 5 § 2 st. konkurslagen knappast används. Däremot kan TSM vid hörandet enligt 7 kap. 3 § konkurslagen TSM avstyrka att en konkursförvaltare under en viss tid eller även för all framtid får nya förordnanden om man handlagt de tidigare förordnandena bristfälligt. För att ett avstyrkande för viss tid ska kunna ske måste TSM först ha utrett om det kan bli aktuellt med ett avstyrkande samt ta ställning till hur lång tid som avstyrkandet ska gälla. Skriftlig eller muntlig kommunikation måste därefter ske direkt med den aktuella förvaltaren.³ Det saknas dock en reglering för hur ett generellt avstyrkande för en viss förvaltare under en viss tid ska ske.

Som redan nämnts kan 7 kap. 3 § konkurslagen användas för att avstyrka att en "olämplig" förvaltare får förnyade uppdrag. Det är enligt TSM högst oklart under vilka premisser en förvaltare kan nekas fortsatta förordnanden.⁴ I dagsläget ska en prövning göras i den enskilda konkursen. Men vilket bevisvärde har detta för fortsatta förordnanden? I princip krävs det att en förvaltare begår brott eller mer eller mindre frivilligt tackar nej till fortsatta uppdrag för att vederbörande ska tas bort från tingsrättens s.k. informella listor.

Om förvaltaren har gjort sig skyldig till upprepade förseningar, överfakturering i förhållande till andra konkursförvaltare, bristfällig förvaltning eller kränkningar mot gäldenären, en borgenär, anställda vid TSM: hur allvarliga måste dessa händelser vara för

³ Hämtat från Kronofogden, dnr 831 13564- 14/121

⁴ Se här och i det följande Jonsson, L. & Zamani, J., Hur ska konkursförvaltare utses - oacceptabelt med dagens brist på uttryckligt lagstöd, publicerad i Dagens juridik den 2014-06-18.

att konkursförvaltaren ska kunna entledigas eller t.o.m. bli utesluten från konkursförvaltarkretsen? Rättsläget är inte klart men det är av yttersta vikt för borgenärernas bästa och för konkursinstitutets trovärdighet att det finns klara och tydliga regler som säkerställer en kompetent förvaltarkår.

Av 7 kap. 5 § 2 st. konkurslagen framkommer att en förvaltare som inte är lämplig eller av någon annan orsak bör skiljas från uppdraget ska entledigas av rätten. Frågan om entledigande kan tas upp på begäran av bl.a. TSM. I förarbetena till det nämnda lagrummet ges ingen direkt ledning för när en förvaltare inte är "lämplig" för sitt uppdrag eller när han/hon bör skiljas från uppdraget av någon annan orsak.⁵ Det finns mycket få rättsfall.⁶ Viss ledning kan dock hämtas från de basala kraven som de finns uttryckta i 7 kap. 1 §. Vid kontakter med TSM uppger tjänstemännen att för att de ska begära en konkursförvaltares entledigande krävs att bristerna i förvaltarens konkurshantering är uppenbara och utredda. Det finns endast ett fåtal exempel när en förvaltare blivit entledigad. För att en förvaltare ska kunna bli entledigad krävs ofta en kombination av orsaker såsom att förvaltaren har varit mycket försenad vid upprepade tillfällen att inge obligatoriska handlingar, och/eller ådragit konkursboet onödiga och betydande kostnader, och/eller ådragit sig klandertalan, och/eller varit allvarligt försenad med avslut av en konkurs m.m. Den enda grunden som ensam varit orsak nog att förvaltaren entledigats är att förvaltaren varit allvarligt försenad med avslut av konkursen. För entledigande krävs annars att övriga förseelser har kombinerats med sent avslut. Vid förseningar enbart med obligatoriska handlingar har TSM istället valt att tillfälligt avstyrka nya förordnanden.

Det är TSM:s uppgift att övervaka så att konkursförvaltaren följer lagen och sköter konkursförvaltningen på ett ändamålsenligt sätt. Konkursen får inte heller fördröjas i onödan. Det finns dock flera fall som kommit till vår kännedom i vilka konkursförvaltare inte verkar för ett snabbt och effektivt förfarande, gör sig skyldiga

⁵ Prop 1986/87:90 s. 259 ff.

⁶ Se dock RH 1980:63.

till förseningar att inge begärda handlingar till TSM eller rätten, överfakturerar i förhållande till andra konkursförvaltare, eller inte uppfyller de basala kraven i 7 kap. 1 § som de kommer till uttryck i förarbetena⁷. Där sägs att den som ska komma ifråga för förvalterskap behöver t.ex. i allmänhet förfoga över en väl utvecklad kontorsorganisation med resurser för bokföring och redovisning. Hur stor denna kontorsorganisation bör vara i förhållande till konkursens storlek är inte helt klarlagt men kan den vara hur liten som helst, dvs. bestå av förvaltaren ensam?

Enligt vår mening borde TSM få möjlighet att agera på ett betydligt mer kraftfullt sätt för att få dessa personer entledigande men frågan är om lagstiftningen tillhandahåller myndigheten de "rätta verktygen". Det är allvarligt om konkursförvaltare - där det är känt bland borgenärer och en bredare publik att vederbörande inte lever upp till konkurslagens krav - ändå fortsättningsvis får handlägga konkurser. Frågan är vad man kan göra åt det. Med denna inledande debattartikel hoppas vi att flera kan komma med debattinlägg i denna mycket speciella fråga.

⁷ Se prop. 1986/87:90 s. 255, prop. 1978/79:105 s. 156 ff.